

Łukasz Kusiak

***Wynikowy plan nauczania historii i społeczeństwa
w II i III klasie szkoły ponadgimnazjalnej
do podręcznika *Dziedzictwo epok. Gospodarka****

Redakcja

Joanna Adamczyk

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR

© Copyright by Łukasz Kusiak

Warszawa 2013

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR

02-793 Warszawa, ul. Przy Bażantarni 11

tel. 22 544 59 00, faks 22 544 59 03

e-mail: stentor@stentor.com.pl

www.stentor.pl

Temat lekcji	Liczba godzin	Odniesienia do PP	Wymagania edukacyjne w ujęciu czynnościowym		Metody i środki dydaktyczne	Procedury sprawdzania wiedzy
			poziom podstawowy	poziom ponadpodstawowy		
1. Gospodarka i ekonomia – pochodzenie pojęć Początki gospodarki Typy gospodarki i gospodarowania Konsekwencje rewolucji neolitycznej Czym jest ekonomia	1	temat spoza podstawy	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: gospodarka, rolnictwo, przemysł, rzemiosło, usługi, wymiana, handel, hodowla, własność prywatna, miasto, ekonomia, zysk, strata, proces ekonomiczny – przedstawia postaci: Ksenofont z Aten, Adam Smith – przedstawia początki gospodarki – wymienia najważniejsze typy gospodarki i gospodarowania – wyjaśnia, jakie zmiany w gospodarce zaszły wraz z rewolucją neolityczną – wyjaśnia, jakie zmiany w gospodarce zaszły wraz z	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: gospodarka ponowoczesna, gospodarka poprzemysłowa, rewolucja przemysłowa, rewolucja informatyczna, rewolucja neolityczna, osadnictwo okresowe, osadnictwo stałe, system irygacyjny, warstwa społeczna, mikroekonomia, makroekonomia, ekonomia globalna, efektywność – przedstawia postaci: Ksenofont z Aten, Adam Smith – charakteryzuje najważniejsze typy gospodarki i gospodarowania – rozróżnia i porównuje gospodarkę tradycyjną, przemysłową	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym. Środki dydaktyczne: – podręcznik.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).

Pochodzenie terminu			rewolucją przemysłową – przedstawi gospodarczą rolę miast w starożytności	i poprzemysłowa (ponowoczesna) – ocenia zmiany w gospodarce, jakie zaszły wraz z rewolucją neolityczną		
Przedklasyczne i klasyczne dzieje ekonomii			– wyjaśnia na przykładach, czym jest proces ekonomiczny – wyjaśni, na czym polega ekonomiczne założenie o rzadkości i niewystarczalności dóbr.	– ocenia zmiany w gospodarce, jakie zaszły wraz z rewolucją przemysłową – wyjaśnia, jakie zmiany w gospodarce zaszły wraz z rewolucją informatyczną – ocenia zmiany w gospodarce, jakie zaszły wraz z rewolucją informatyczną		
Proces ekonomiczny				– przedstawia genezę pojęcia ekonomii – rozróżnia i charakteryzuje dwa okresy w dziejach ekonomii: przedklasyczny i klasyczny – wyjaśni, jakie są społeczne i ekonomiczne konsekwencje przyjęcia założenia o rzadkości i niewystarczalności dóbr.		
Nieograniczone zapotrzebowanie						

2. Wymiana i jej formy w świecie starożytnym Prehistoryczna wymiana Rozwój handlu Rola transportu w rozwoju handlu Rodzaje handlu Wymiana przez pośredników	1	A.6.1.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: wymiana, handel, gospodarka naturalna, gospodarka towarowa, handel lokalny, dalekosiężny, bezpośredni, szlaki handlowe, wymiana towarowo-pieniężna, system miar i wag, monopol – przedstawia postaci: Hatszepsut – wymienia formy wymiany w świecie starożytnym – rozróżnia gospodarkę naturalną od towarowej i towarowo-pieniężnej – wyjaśnia genezę wymiany i handlu – rozróżnia rodzaje wymiany zależnie od jej zasięgu terytorialnego – wymienia najważniejsze drogi i metody transportu w starożytności – wyjaśnia, jak doszło do powstania dalekosiężnych szlaków handlowych	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: handel łańcuszkowy, bursztynowy szlak, list handlowy, barter, wymiana ekwiwalentna, faktoria – przedstawia postaci: Salomon, Gudea, Herodot – charakteryzuje formy wymiany handlowej w świecie starożytnym – charakteryzuje gospodarkę naturalną, towarową i towarowo-pieniężną – porównuje gospodarkę naturalną, towarową i towarowo-pieniężną – przedstawia proces rozwoju handlu w starożytności – wyjaśnia znaczenie rozwoju transportu dla gospodarki w starożytności – porównuje możliwości transportu	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z mapą – praca z materiałem ilustracyjnym. Środki dydaktyczne: – podręcznik, – mapa starożytnych szlaków handlowych.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
--	----------	---------------	---	---	---	--

			– wyjaśnia znaczenie pisma w gospodarce – wymienia najważniejsze rodzaje handlu w świecie starożytnym – wyjaśnia, jaką rolę w kontaktach handlowych odgrywali pośrednicy – wyjaśnia, czym są systemy miar i wag i jaką rolę odgrywają w handlu – wyjaśnia znaczenie monopolu w kontaktach handlowych.	drogą lądową i wodną – wskazuje na mapie najważniejsze szlaki handlowe z III i II tysiąclecia p.n.e. – ocenia rolę zaufania w procesie wymiany – ocenia znaczenie wymiany i handlu w społeczeństwach starożytnych na różnych etapach ich rozwoju.		
3. Pieniądz i jego formy – od starożytności do dziś Wynalazek pieniądza Upowszechnienie pieniądza	1	A.6.2.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: pieniądz, moneta, banknot, sztabka, mennica, pieniądz kruszcowy, płacidło, kwit depozytowy, bank emisyjny, depozyt, pieniądz fiducjarny, elektroniczny, bezgotówkowy, wirtualny – przedstawia postaci: Krezus, Karol Wielki, Chan Kubilaj	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: VII w. p.n.e., IV/III w. p.n.e., IV w., V–XI w., XI–XIII w., XIV w., 1492, XVI w., XVII w., XIX w., XX w., 1944, 1971, 1982 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: elektron, moneta zdawkowa, drachma, aureus, denar, sestercja, as, solid, tezauryzacja, grosz, floren, dukat,	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja o szansach i zagrożeniach gospodarki	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji,

Pieniądz kruszcowy w starożytności			– przedstawia początki pieniądza – wyjaśnia cel wprowadzenia pieniądza do obrotu handlowego – wymienia najważniejsze funkcje pieniądza – przedstawia proces upowszechnienia się pieniądza w starożytności – wskazuje wady i zalety pieniądza kruszcowego – wymienia kruszce, z których bito monety – wyjaśnia, w jaki sposób i dlaczego obniżano lub podważano wartość monet – wskazuje wady i zalety płacideł – wyjaśnia cel wprowadzania systemów monetarnych i innych przeliczników wymiany – wyjaśnia cel wprowadzenia	rewolucja cen – przedstawia postaci: Aleksander Wielki, Oktawian August, Bolesław Chrobry, Michael Linton – wyjaśnia i ocenia konsekwencje pojawienia się pieniądza w obrocie handlowym – wyjaśnia, w jaki sposób sprawdzano i potwierdzano wartość pieniądza kruszcowego – charakteryzuje gospodarkę towarowo-pieniężną w świecie greckim, hellenistycznym i rzymskim – przedstawia rzymski system monetarny – charakteryzuje gospodarkę towarowo-pieniężną w Europie Zachodniej w V–XI w. – przedstawia karoliński system	pieniężnej. Środki dydaktyczne: – podręcznik, – albumy poświęcone historii pieniądza.	praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
------------------------------------	--	--	---	--	---	---

Czy dziś można obyć się bez pieniądza?			pieniądza papierowego – wskazuje wady i zalety pieniądza papierowego – podaje, w jaki sposób gwarantowano wartość pieniądza papierowego znajdującego się w obiegu – wyjaśnia cel wprowadzenia pieniądza fiducjalnego – wskazuje wady i zalety pieniądza fiducjalnego – wyjaśnia cel wprowadzenia pieniądza wirtualnego – wskazuje wady i zalety pieniądza wirtualnego.	monetarny – charakteryzuje gospodarkę towarowo-pieniężną w Europie Zachodniej w XI–XV w. – charakteryzuje gospodarkę towarowo-pieniężną w Europie w czasach nowożytnych – charakteryzuje gospodarkę towarowo-pieniężną w Europie i na świecie XIX w. – charakteryzuje gospodarkę towarowo-pieniężną w Europie i na świecie XX i XXI w. – wyciąga wnioski z dziejów rozwoju pieniądza, wskazuje najważniejsze zagrożenia i potencjalne możliwości, jakie może nieść ze sobą gospodarka towarowo-pieniężna, zwłaszcza w dzisiejszych czasach.		
--	--	--	--	--	--	--

4. Zmiany wartości pieniądza w obrocie handlowym Wahania cen Niekorzystne zmiany w wartości pieniądza w Rzymie Zjawiska monetarne w późniejszych epokach	2	A.6.2.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1923 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: deflacja, inflacja, koniunktura, podaż, popyt, tezauryzacja, psucie monety, bankructwo, eksport, deficyt budżetowy, hiperinflacja, import – przedstawia postaci: Konstantyn Wielki, Władysław Grabski – wyjaśnia, na czym polegają i z czego wynikają wahania wartości pieniądza – wyjaśnia, z czego wynika wartość kupowanego lub sprzedawanego towaru – wyjaśnia, na czym polega i czemu służy psucie pieniądza – wymienia najważniejsze funkcje pieniądza	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: V w. p.n.e., I w. p.n.e., I w., III w., IV w., XIV w., XV w., XVI w., XVII w., XVIII w., XX w. – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: bilon, dewaluacja, deprecjacja, premia inflacyjna, podatek inflacyjny – przedstawia postaci: Oktawian August, Neron, Karakalla, Filip IV Piękny – wyjaśnia, jakiego typu zjawiska i okoliczności mogą wpływać na wahania wartości pieniądza – wskazuje przykłady takich wahań w kolejnych epokach – wyjaśnia konsekwencje braku, niedomiaru i nadmiaru pieniądza w obrocie handlowym – przedstawia procesy związane	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja – analiza danych statystycznych. Środki dydaktyczne: – podręcznik, – albumy poświęcone historii pieniądza – dane statystyczne na temat wahań	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
---	----------	---------------	---	--	---	--

			– wyjaśnia, na czym polegała hiperinflacja w latach 20. XX w. w krajach europejskich, w tym w Polsce.	z podażą pieniądza – przedstawia przykładowe sposoby regulacji rynku pieniężnego i zapobiegania wahaniom wartości pieniądza – analizuje proste dane statystyczne na temat wahań wartości pieniądza – ocenia rolę pieniądza w gospodarce.	wartości pieniądza.	
5. Kredyt – krwiobieg gospodarki Skazani na kredyt Kiedy człowiek zaczął pożyczać? – starożytne początki kredytu Greckie kredyty	2	B.6.1.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: III w., XII w., XVI w., XVII w., XVIII w., XIX w., XX w., 1929, 2007 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: kredyt, kredyt konsumpcyjny, kredyt hipoteczny, kapitał, wierzyciel, dłużnik, inwestycja, lichwa, lichwiarz, odsetki, oprocentowanie, krzyżowiec, krucjata, Wielki	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 3500 lat p.n.e., VI w. p.n.e., 1118, 1307, 1896, lata 70. XX w., lata 80. XX w., lata 90. XX w. – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: weksel, strąsnięcie długów, latyfundium, dyspensa, zastaw, lombard, list depozytowy, list kredytowy, akredytywy, kompania handlowa, kolonia, rewolucja cen, dualizm	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja – analiza danych statystycznych.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca

wysokiego ryzyka			Kryzys, interwencjonizm państwowy	gospodarczy, obligacja, giełda, bankructwo, spółdzielczość	Środki dydaktyczne:	z materiałem ilustracyjnym
Kryzys III w. w Imperium Rzymskim			– przedstawia postaci: Filip IV Piękny, Fuggierowie, Fryderyk II Hohenstauf, Edward III, Rothschildowie, Franciszek Stefczyk, Franklin Delano Roosevelt	kredytowa, <i>New Deal</i> , kryzys naftowy, indeks Dow Jones	– podręcznik,	– karty
Pieniądz krzyżowców			– wyjaśnia, na czym polega mechanizm kredytowania i czemu służy	– przedstawia postaci: Karol IV Luksemburski, Solon, Dariusz II, Klemens V, Jakub de Molay, Jakub Fugger, Karol V Habsburg, Charles Dow, Edward Jones	– dane statystyczne na temat kredytów i giełdy.	pracy, praca projektowa).
Skarby templariuszy			– wymienia różne formy kredytowania przedsięwzięć handlowych (i innych) w starożytności, średniowieczu i nowożytności	– wyjaśnia niezbedność kredytu dla funkcjonowania gospodarki rynkowej		
Zadłużeni monarchowie			– wyjaśnia, od czego zależy wysokość oprocentowania kredytów	– wyjaśnia, czym jest lichwa		
Nowożytne kredyty			– wyjaśnia, w jaki sposób krucjaty przyczyniły się do rozwoju polityki kredytowania	– przedstawia starożytne początki kredytu		
Rothschild, przemysł i spółdzielnie,			– opisuje mechanizm zadłużania się	– charakteryzuje kredytowanie w starożytnej Grecji i Rzymie		
				– wyjaśnia, czym są kredyty wysokiego ryzyka i czym się charakteryzują		
				– charakteryzuje kredytowanie		

czyli wiek XIX			monarchów średniowiecznych i nowożytnych u bogatych rodzin bankierskich – wyjaśnia, w jaki sposób rewolucja cen, dualizm gospodarczy i kolonializm nowożytny wpłynęły na politykę kredytowania – wyjaśnia, w jaki sposób rewolucja przemysłowa i kapitalizm XIX-wieczny wpłynęły na politykę kredytowania – wyjaśnia, w jaki sposób konsumpcyjne życie społeczeństw w XX w. wpłynęło na politykę kredytowania – wymienia przykłady kryzysów związanych z kryzysem kredytu (kryzys starożytny w III w. n.e., kryzys średniowieczny w XIV w., Wielki Kryzys z lat 30. XX w., kryzysy współczesne).	w pełnym średniowieczu (w dobie krucjat) – charakteryzuje kredytowanie w nowożytności – charakteryzuje kredytowanie w XIX w. – charakteryzuje kredytowanie w XX i XXI w. – interpretuje, podając przyczyny i skutki, przykłady kryzysów związanych z kryzysem kredytu (kryzys starożytny w III w. n.e., kryzys średniowieczny w XIV w., Wielki Kryzys z lat 30. XX w., kryzysy współczesne) – interpretuje proste umowy kredytowe, zna pojęcie procentu składanego.		
----------------	--	--	---	---	--	--

6. Czy to cnotliwie być bogatym, czyli o dylematach moralnych Zajęcia godne i niegodne Być bogatym – to podejrzane! Zysk godziwy, czyli jak być bogatym i nie grzeszyć Reformacja i bogacenie się Sprzeczne	1	B.6.2.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: I w., XIII w., XVI w., lata 30. i 40. XIX w., koniec XIX w. – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: własność wspólna, własność prywatna, etyka, godziwy zysk, wyzysk, reformacja, kapitalizm, kalwinizm, luteranizm, liberalizm, konserwatyzm, środki produkcji, upaństwowienie, nacjonalizacja, społeczna nauka Kościoła – przedstawia postaci: św. Augustyn, św. Tomasz, Jan Kalwin, Tomasz Morus – przedstawia stosunek Kościoła w późnej starożytności i średniowieczu do kwestii bogactwa i bogacenia się – przedstawia stosunek Kościołów	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: purytanie, uwłaszczenie, encyklika – przedstawia postaci: Marcin Luter, Max Weber, Karol Marks, Leon XIII – stanowisko Kościoła w sprawie bogactwa ilustruje poglądami wybranych teologów: św. Augustyna i św. Tomasza – wyjaśnia, w jaki sposób okres wypraw krzyżowych wpłynął na zmianę spojrzenia na kwestię bogactwa – przedstawia społeczne i gospodarcze konsekwencje określonego stosunku Kościoła do bogacenia się – przedstawia teorię Maxa Webera o protestanckich korzeniach kapitalizmu	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja. Środki dydaktyczne: – podręcznik.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
--	---	--------	---	---	--	---

poglądy na temat bogactwa			protestanckich do kwestii bogactwa i bogacenia się – opisuje XIX-wieczne kontrowersje w kwestii stosunku do bogactwa i bogacenia się.	– charakteryzuje i porównuje poglądy socjalistów, komunistów, konserwatystów i liberałów w kwestii podejścia do bogactwa – charakteryzuje podejście społecznej nauki Kościoła do bogactwa i kapitalistycznego bogacenia się – stosunek do bogactwa różnych środowisk politycznych i społecznych w XIX w. umieści w kontekście XIX-wiecznego kapitalizmu – samodzielnie ocenia problem etycznych konsekwencji bogacenia się, przedstawia własną argumentację.		
Spółeczna nauka Kościoła katolickiego						
Blok powtórzeniowy	1	A.6. i B.6.	– posługuje się materiałem z działów A.6. i B.6.	– posługuje się materiałem z działów A.6. i B.6.	ćwiczenia z podręcznika	wykonanie zadań
Sprawdzian	1	A.6. i B.6.	– posługuje się materiałem z działów A.6. i B.6.	– posługuje się materiałem z działów A.6. i B.6.	arkusz sprawdzianu	wykonanie zadań

7. Giełda i ubezpieczenia Najstarsze weksle Początki giełdy Czarny czwartek Ubezpieczenia	1	C.6.1.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: XIV w., XVI w., XVIII w., XIX w., 1929, 2007 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: giełda, giełda papierów wartościowych, giełda towarowa, giełda pieniężna, ubezpieczenie, bank, weksel, akcja, spółka akcyjna, dom maklerski, makler, transakcja terminowa, spekulacja, obligacja, czarny czwartek, Wielki Kryzys, polisa, odszkodowanie, towarzystwo ubezpieczeniowe – przedstawia postaci: Thomas Gresham – przedstawia początki giełdy i ubezpieczeń – charakteryzuje instytucje ważne dla rozwoju gospodarki	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: II tys. lat p.n.e., XII w. p.n.e., 1350, 1531, 1602, 1606, 1688, 1693, 1699, 1712 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: weksel własny, weksel trasowany, broker, jobber, hossą, bessą, bańka giełdowa, bańka spekulacyjna, audyt, ceduła, bankowość komercyjna, bankowość inwestycyjna, WIG-20 – przedstawia postaci: Edmund Halley – wyjaśni, jak w wyniku działań na giełdzie może dochodzić do kryzysów gospodarczych – poda przykłady kryzysów giełdowych ze szczególnym uwzględnieniem czarnego czwartku – wyjaśni, w jaki sposób	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja – analiza danych statystycznych. Środki dydaktyczne: – podręcznik, – dane statystyczne na temat giełdy.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
---	----------	---------------	--	---	---	--

			kapitalistycznej i przedstawia mechanizmy ich działania: bank, giełdę i agencję ubezpieczeniową – wyjaśnia rolę giełdy w gospodarce – wyjaśnia, na czym polega ryzyko giełdowe.	zabezpiecza się przed kryzysami i ryzykiem giełdowym – interpretuje wykresy i proste mechanizmy giełdowe – samodzielnie przeprowadzi proste symulacje operacje giełdowe – samodzielnie wykona symulacje operacje giełdowe – samodzielnie wyszukuje zestawienia giełdowe.		
8. Dualizm gospodarczy w Europie XVI–XVIII w. Handel w średniowieczu Dualizm w rozwoju Europy w epoce	2	C.6.1.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: dualizm gospodarczy, Lewant, Hanza, rewolucja cen, nożyce cen, pańszczyzna, czynsz, płodozmian, folwark, bilans handlowy, uwłaszczenie, cech, nakład (system nakładczy), manufaktura, merkantylizm, cło, statystyka, kolonializm, centralizacja państwa	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: XII–XIII w., XIV–XV w., XV–XVI w., 1424, XVI w., XVII w., XVIII w. – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: spichlerz, kooperacja, akumulacja kapitału, akty nawigacyjne, produkt krajowy brutto (PKB) – charakteryzuje handel	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja – analiza danych statystycznych.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji,

nowożytnej			– przedstawia postaci: William Petty, Jean Baptiste Colbert, Ludwik XIV – wyjaśnia znaczenie ośrodków miejskich dla handlu w średniowieczu – opisuje mechanizm działania rynku lokalnego – wyjaśnia znaczenie handlu lewantyńskiego w średniowieczu – wyjaśnia, na czym polegał i czym się przejawiał dualizm gospodarczy w Europie nowożytnej – przedstawia najważniejsze zmiany w rolnictwie i rzemiośle, jakie zaszły w epoce nowożytnej – charakteryzuje organizację folwarku pańszczyźnianego – charakteryzuje organizację cechową w średniowieczu	w średniowieczu – wyjaśnia, na jakich zasadach działała Hanza i inne podobne związki – wymienia miasta należące do Hanzy – wyjaśnia genezę dualizmu gospodarczego w Europie nowożytnej – wyjaśnia zjawisko nożyc cen i rewolucji cen – charakteryzuje handel nowożytny – porównuje handel średniowieczny i handel w czasach nowożytnych – charakteryzuje rolnictwo i rzemiosło w czasach nowożytnych – ocenia długofalowe konsekwencje dualizmu gospodarczego Europy i jego znaczenie dla rozwoju poszczególnych rejonów	Środki dydaktyczne: – podręcznik, – dane statystyczne.	praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
------------	--	--	--	--	---	---

			– wyjaśnia zasady działania systemu nakładczego – wyjaśnia zasady działania manufaktury – wyjaśnia, z czego wynikały i czym się przejawiały ponadregionalne więzi gospodarcze w epoce nowożytnej – wyjaśnia rolę Rzeczypospolitej w sieci powiązań europejskiej gospodarki nowożytnej – wyjaśnia cel i założenia reform uwłaszczeniowych w XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała i czemu służyła koncepcja merkantylizmu.	– przedstawia i ocenia konsekwencje uwłaszczeń w XIX w. – wyjaśnia znaczenie akumulacji kapitału dla rozwoju gospodarczego Europy – wyjaśnia, jakie znaczenie dla gospodarki mają regulacje handlu – wskazuje na mapie najważniejsze szlaki handlowe Europy nowożytnej, wymienia najważniejsze przewożone towary – wyjaśnia rolę kooperacji w rynku lokalnym.		
9. Źródła potęgi gospodarczej Europy w XVI–XVIII w.	1	C.6.2.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: XVII w., XVIII w., XIX w. – wyjaśnia pojęcia i terminy	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: fleuta, nabab, liwerant – przedstawia postaci: Robert Clive	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność

Pieniądze z morza, z za morza i z handlu			i posługuje się nimi: akumulacja pierwotna, środki produkcji, grodzenia, protekcja celna, przedsiębiorstwo produkcyjne, rewolucja przemysłowa	of Plassey, Ludwik XIV, Piotr I Wielki, August II Mocny, Rothschildowie	z materiałem ilustracyjnym – dyskusja.	na lekcji, kartkówka)
Pieniądze z ziemi			– przedstawia postaci: Hugo Grotius, Elżbieta I Tudor	– wyjaśnia genezę gospodarki kapitalistycznej w Europie	Środki dydaktyczne:	– poziomu umiejętności
Pieniądze państwowe i pieniądze zdobyte dzięki państwu			– dostrzega znaczenie wielkich odkryć geograficznych, rozwoju floty i kolonizacji dla wzrostu potęgi gospodarczej kontynentu europejskiego	– ocenia rolę, jaką odegrał kapitalizm w zapewnieniu Europie pierwszeństwa w nowożytnym świecie	– podręcznik.	(aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym
			– przedstawia proces akumulacji kapitału w Europie w XVI–XVIII w.	– charakteryzuje strukturę własności ziemskiej w krajach europejskich w czasach nowożytnych		– karty pracy, praca projektowa).
			– wyjaśnia, na czym polegał proces grodzeń w Wielkiej Brytanii i czemu służył	– wyjaśnia znaczenie struktury własności ziemskiej dla sytuacji gospodarczej		
			– przedstawi, w jaki sposób władcy chronili interesy gospodarcze własnych państw	– wyjaśnia znaczenie polityki gospodarczej władców dla budowy potęgi ich państw.		
			– wymienia czynniki, które			

			przyczyniły się do dominacji gospodarczej Europy (handel morski, manufaktura, fabryka, industrializacja, rewolucja przemysłowa).			
10. Rewolucja przemysłowa i XIX-wieczny kapitalizm Francja fizjokratów – początki nowoczesnej myśli ekonomicznej Anglia i Szkocja – kolebki nowoczesnego przemysłu	2	D.6.1.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: XVII/XVIII w., XVIII w., 1795, XIX w., 1864, lata 80. XIX w., 1918 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: rewolucja przemysłowa, kapitalizm, fabryka, mechanizacja, amortyzacja, burżuazja, innowacyjność, koncentracja kapitału, koncern, oligopol, wartość dodana, zagłębienie przemysłowe – przedstawia postaci: Stanisław Staszic, Franciszek Ksawery Drucki-Lubecki	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: ok. 1688, 1701, 1709, 1739, 1750, 1763, 1765, 1784, 1788, 1797, 1801, 1815, 1819, 1823, 1825, 1828, 1836, 1844, 1845, 1859–1869, 1863, 1879, 1889, 1903, 1904–1914 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: fizjokratyzm, rewolucja agrarna, przędzarka, maszyna parowa, koło wodne, kryzys nadprodukcji, parowóz, dumping, liberalizm, monopol propinacyjny, propinacja – przedstawia postaci: Francois Quesnay, Adam Smith, James	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z mapą – praca z materiałem ilustracyjnym. Środki dydaktyczne: – podręcznik, – mapa linii kolejowych w Europie w XIX w.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca

Rewolucja przemysłowa ogarnia kontynent Wolna konkurencja i kapitał monopolistyczny Wielkie zagłębienia Rozwój komunikacji na świecie Gospodarka na ziemiach polskich pod zaborami			– charakteryzuje gospodarkę kapitalistyczną w XIX w. – przedstawia początki rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, dlaczego Anglię i Szkocję uznaje się za kolebki nowoczesnego przemysłu – wymienia najważniejsze wynalazki, które przyczyniły się do rewolucji przemysłowej – wymienia surowce, które zyskiwały na znaczeniu w XIX w. – charakteryzuje grupę XIX-wiecznej burżuazji – wyjaśnia mechanizmy kumulacji kapitału w przemyśle – przedstawia najważniejsze zmiany gospodarcze zachodzące na ziemiach polskich pod zaborami.	Hargreaves, James Watt, Thomas Newcomen, Richard Threvithick, Robert Stephenson, Thomas Edison, Nikolaus Otto, bracia Wright – wyjaśnia, na czym polegała teoria fizjokratyzmu i w jaki sposób odnosiła się do merkantylizmu – wyjaśni, na czym polegała i jakie przyniosła skutki gospodarcze rewolucja agrarna – ocenia znaczenie wolnej konkurencji dla rozwoju gospodarczego w XIX w. – ocenia znaczenie rozwoju komunikacji dla gospodarki – przeanalizuje na mapie sieć linii kolejowych w Europie – charakteryzuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami.		projektowa).
---	--	--	--	--	--	--------------

11. Społeczne skutki XIX-wiecznego kapitalizmu Gospodarka zmienia krajobraz i geografę Zmiany społeczne okresu industrializacji Robotnik i jego prawa	1	D.6.1.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1848, 1871 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: kapitalizm, urbanizacja, miasto przemysłowe, przemysłowiec, industrializacja, czas pracy, związki zawodowe, strajk, proletariatus, klasa społeczna, socjaldemokracja – przedstawia postaci: Robert Peel – opisuje krajobraz i organizację przestrzenną miasta przemysłowego – opisuje warunki pracy i życia robotników na początku i pod koniec XIX w., wskazuje, jakie zmiany zaszły w tym okresie – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja społeczna będąca skutkiem urbanizacji i industrializacji	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1802, 1819, 1824, 1833, 1844, 1891 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: wynagrodzenie akordowe, ruch czartystów – przedstawia postaci: Henry Ford, Tomas Bata – wyjaśnia znaczenie urbanizacji i ocenia długofalowe konsekwencje gospodarcze i społeczne tego procesu – wyjaśnia znaczenie industrializacji i ocenia długofalowe konsekwencje gospodarcze i społeczne tego procesu – wyjaśnia znaczenie społeczne i ekonomiczne kwestii robotniczej – prześledzi najważniejsze zmiany w ustawodawstwie pracy w XIX w.	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – praca z materiałem ilustracyjnym – dyskusja. Środki dydaktyczne: – podręcznik.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, praca z materiałem ilustracyjnym – karty pracy, praca projektowa).
--	----------	---------------	---	--	--	--

			– charakteryzuje grupę XIX-wiecznego proletariatu – przedstawia metody i główne cele walki robotników o ich prawa.	– charakteryzuje tworzącą się polityczną reprezentację robotników, zwłaszcza socjaldemokrację.		
12. Wielcy teoretycy kapitalizmu wolnokonkurencyjnego Liberalizm ekonomiczny Spór Malthus–Ricardo Neomaltuzjanizm Współcześni liberałowie tradycyjni	2	D.6.2.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: koniec XVIII w., XIX w., XIX/XX w. – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: liberalizm ekonomiczny, leseferyzm, „niewidzialna ręka wolnego rynku”, przedsiębiorczość, wolny rynek, gospodarka wolnorynkowa, neoliberalizm, libertarianizm, gospodarka planowa, centralnie sterowana, totalitaryzm – przedstawia postaci: Thomas Malthus, David Ricardo, Friedrich August von Hayek, Milton Friedman – przedstawia najważniejsze tezy	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: fizjokratyzm, fundusz płac, pułapka maltuzjańska, neomaltuzjanizm, monetaryzm, azjatyckie tygrysy – przedstawia postaci: Adam Smith, Ludwig von Mises, John Maynard Keynes – przedstawia teorię liberalizmu klasycznego Adama Smitha – wyjaśnia, na czym polegał spór Malthusa i Ricarda – przeanalizuje krzywą Malthusa – wyjaśnia genezę podziału na bogatą Północ i biedne Południe	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – dyskusja. Środki dydaktyczne: – podręcznik.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, karty pracy, praca projektowa).

i libertarianie			i argumenty entuzjastów kapitalizmu – przedstawia rozróżnienie na bogatą Północ i biedne Południe – przedstawia najważniejsze tezy i argumenty zwolenników gospodarki sterowanej – wyjaśnia, jaką rolę w systemach totalitarnych odgrywa gospodarka sterowana.	– przedstawia poglądy neomaltuzjan – przedstawia poglądy neoliberalów – porówna poglądy liberałów klasycznych i neoliberalów – przedstawia poglądy libertianów – ocenia samodzielnie poglądy entuzjastów kapitalizmu, sięgając do przemysłanych argumentów – ocenia samodzielnie poglądy zwolenników sterowania gospodarką, sięgając do przemysłanych argumentów.		
13. Krytyka kapitalizmu – od luddystów do marksistów Ruch robotniczy – początki Socjaliści	1	D.6.2.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: czartyzm, luddyzm, ruch robotniczy, socjalizm, komunizm, marksizm, walka klas, anarchizm – przedstawia postaci: Karol Marks, Fryderyk Engels, Ferdinand Lassalle	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1811–1813, 1837, 1848, 1867 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: falanster, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, spółdzielnia, materializm	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – dyskusja. Środki dydaktyczne:	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności

Marksizm Polemika z marksizmem			– przedstawia początki ruchu robotniczego – przedstawia metody i główne cele walki robotników o ich prawa – przedstawia najważniejsze tezy i argumenty krytyków kapitalizmu w XIX w. – wyjaśnia główne założenia marksistowskiej teorii ekonomicznej – rozróżnia teorie socjalistyczne, marksistowskie, reformistyczne i anarchistyczne.	historyczny, materializm dialektyczny, anarchokomunizm, kolektyw – przedstawia postaci: William Lovett, Henri de Saint-Simon, Robert Owen, Charles Fourier, Włodzimierz Lenin, Józef Stalin, Mao Ze Dong, Eduard Bernstein, Piotr Kropotkin, Aleksander Berkman – wyjaśnia genezę ruchu robotniczego – charakteryzuje teorie socjalistyczne, marksistowskie, reformistyczne i anarchistyczne – porównuje teorie socjalistyczne, marksistowskie, reformistyczne i anarchistyczne – odróżnia nurty socjalistyczne, marksistowskie, reformistyczne i anarchistyczne	– podręcznik.	(aktywność na lekcji, karty pracy, praca projektowa).
--	--	--	--	--	----------------------	--

				od socjaldemokratycznych – ocenia samodzielnie poglądy krytyków kapitalizmu, sięgając do przemysłanych argumentów – przedstawia własną ocenę systemu kapitalistycznego w XIX w., używa argumentów za nim lub przeciw niemu, odpowiednio uzasadnia swoją opinię.		
Blok powtórzeniowy	1	C.6. i D.6.	– posługuje się materiałem z działów C.6. i D.6	– posługuje się materiałem z działów C.6. i D.6	ćwiczenia z podręcznika	wykonanie zadań
Sprawdzian	1	C.6. i D.6.	– posługuje się materiałem z działów C.6. i D.6	– posługuje się materiałem z działów C.6. i D.6	arkusz sprawdzianu	wykonanie zadań
14. Ekonomiczne konsekwencje realnego socjalizmu Dwa modele państwa socjalistycznego	3	E.6.1.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1917, 1922, 1953, 1949, 1992, 1944–1948, 1956–1970, 1971–1980, 1980–1989 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: realny socjalizm, system socjalny,	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1921, 1923, 1928, 1932–1933, 1947–1949, 1949, 1950–1955, 1976, 1990, 1995 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: trust, kułak, spółdzielnia produkcyjna	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – dyskusja. Środki dydaktyczne:	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu

Komunizm wojenny i NEP w ZSRR			komunizm wojenny, NEP, nacjonalizacja, dostawy obowiązkowe, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, kolchoz, łagier, sowchoz, RWPG, EWG, PKWN, plan 3-letni, plan 6-letni, bitwa o handel, plan Marshalla, PGR, mała stabilizacja, ukryte bezrobocie, samospłata kredytu, „Solidarność”, reglamentacja, transformacja ustrojowa, Okrągły Stół, plan Balcerowicza, denominacja	– wyjaśnia związki między polityką, propagandą a gospodarką – przedstawia i ocenia konsekwencje gospodarki realnego socjalizmu – ocenia bilans komunizmu wojennego w Rosji bolszewickiej – ocenia bilans NEP w Rosji bolszewickiej – ocenia bilans gospodarki planowej w ZSRR – ocenia bilans gospodarki PRL w okresie odbudowy ze zniszczeń wojennych – ocenia bilans gospodarki PRL w okresie stalinowskim – ocenia bilans gospodarki PRL w okresie małej stabilizacji – ocenia bilans gospodarki PRL w okresie rządów Gierka – ocenia bilans gospodarki PRL w latach 80.	– podręcznik.	umiejętności (aktywność na lekcji, karty pracy, praca projektowa).
Gospodarka planowa w ZSRR						
Gospodarka PRL – odbudowa ze zniszczeń wojennych (1944–1948)			– przedstawia postaci: Włodzimierz Lenin, Józef Stalin, Edward Gierek, Leszek Balcerowicz – charakteryzuje gospodarkę realnego socjalizmu			
Okres stalinowski w Polsce (1949–1956)			– przedstawia główne założenia, przebieg i skutki komunizmu wojennego w Rosji bolszewickiej			
Gospodarcza mała stabilizacja (1956–1970)						

Życie w Polsce na kredyt (1971–1980) Schyłkowy PRL (1980–1989)		– przedstawia główne założenia, przebieg i skutki NEP w Rosji bolszewickiej – przedstawia główne założenia, przebieg i skutki gospodarki planowej w ZSRR – charakteryzuje gospodarkę PRL w okresie odbudowy ze zniszczeń wojennych – charakteryzuje gospodarkę PRL w okresie stalinowskim – charakteryzuje gospodarkę PRL w okresie małej stabilizacji – charakteryzuje gospodarkę PRL w okresie rządów Gierka – charakteryzuje gospodarkę PRL w latach 80. – wyjaśnia, na czym polegały i czemu służyły reformy gospodarcze w Polsce po 1989 r. (plan Balcerowicza).	– ocenia bilans reform gospodarczych w Polsce po 1989 r. – wyjaśnia, czym były i w jakim celu zostały założone RWPG i EWG – porówna działalność RWPG i EWG.		
--	--	--	---	--	--

15. O państwie opiekuńczym Początki państwa opiekuńczego Kościół i nowoczesna ekonomia Keynesizm Współczesne przykłady państw opiekuńczych Spory na temat <i>welfare state</i> Czy państwo opiekuńcze jest	1	E.6.2.	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: połowa XIX w., początek XX w., 1929–1935, lata 50., 60. i 70. XX w., 1973, 2007 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: państwo opiekuńcze, liberalizm demokratyczny, ubezpieczenia społeczne, nauka społeczna Kościoła, emerytura, redystrybucja, subsydiarność (pomocniczość), interwencjonizm państwowy, chadecja, keynesizm, zamówienia publiczne, kryzys naftowy, społeczeństwo obywatelskie – przedstawia postaci: John Maynard Keynes – przedstawia początki i główne założenia państwa opiekuńczego – wymienia najważniejsze przejawy	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1880, 1891, 2000 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: reformizm, efekt mnożnika inwestycyjnego Keynesa, stagflacja, giełdowa bańka internetowa, azjatyckie tygrysy – przedstawia postaci: Otto von Bismarck, Clement Attlee, John Rawles, Leon XIII, Pius XI, Milton Friedman, Artur Laffer – wyjaśnia genezę państwa opiekuńczego – wyjaśnia, na czym polega i czemu służy redystrybucja dóbr w państwie opiekuńczym – wymienia najważniejsze dokumenty nauki społecznej Kościoła i przedstawia wybrane tezy – wyjaśnia teorię Keynesa	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – dyskusja. Środki dydaktyczne: – podręcznik.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, karty pracy, praca projektowa).
--	----------	---------------	---	--	--	--

sprawiedliwe?			państwa opiekuńczego: ubezpieczenia społeczne itd. – przedstawia stosunek Kościoła końca XIX i XX w. do spraw społecznych – przedstawia główne założenia keynesizmu – podaje przykłady współczesnych państw opiekuńczych.	– przedstawia modele współczesnych państw opiekuńczych, ilustruje je przykładami – wyjaśnia, jakie kontrowersje wzbudza funkcjonowanie państwa opiekuńczego – ocenia zdolność przetrwania systemów opiekuńczych w warunkach prosperity i kryzysu, popiera ocenę przykładami – formułuje własną ocenę na temat współczesnego państwa opiekuńczego, opartą na argumentach ekonomicznych i etycznych.		
16. Ponowoczesna gospodarka globalna	2	temat spoza podstawy	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1947, 1989, 1991, lata 70., lata 80., lata 90., 2007 – wyjaśnia pojęcia i terminy	Uczeń: – zna daty i przyporządkowuje je do wydarzeń: 1957 – wyjaśnia pojęcia i terminy i posługuje się nimi: wojna	Metody: – wykład – praca z podręcznikiem – dyskusja.	Ocenianie dotyczy: – poziomu wiedzy (aktywność

Koniec zimnej wojny w gospodarce			i posługuje się nimi: gospodarka ponowoczesna, gospodarka globalna, zimna wojna, azjatyckie tygrysy – przedstawia postaci: Mao Ze Dong – wyjaśnia, jakie zmiany w gospodarce światowej przyniosła zimna wojna, a następnie jej zakończenie – wyjaśnia, dlaczego współczesna gospodarka nazywana jest ponowoczesną – wyjaśnia, czym są azjatyckie tygrysy i na jakich podstawach zbudowały swoją potęgę gospodarczą – wyjaśnia, jakie znaczenie w dzisiejszej gospodarce mają Chiny – wyjaśnia, na czym polega i czym przejawia się globalizacja gospodarki.	technologiczna, maoizm, obóz pracy, Wielki Skok, alterglobalizm – przedstawia postaci: Francis Fukuyama – wyjaśnia główne tezy teorii Fukuyamy o końcu historii – charakteryzuje gospodarkę ponowoczesną – wymienia państwa nazywane azjatyckimi tygrysami – charakteryzuje gospodarkę komunistycznych Chin – przedstawia główne założenia ruchy alterglobalistycznego – ocenia skutki globalizacji w światowej gospodarce – przedstawia i analizuje prognozy dalszego rozwoju gospodarki światowej.	Środki dydaktyczne: – podręcznik.	na lekcji, kartkówka) – poziomu umiejętności (aktywność na lekcji, karty pracy, praca projektowa).
----------------------------------	--	--	---	--	---	---

Blok powtórzeniowy	1	E.6.	– posługuje się materiałem z działu E.6.		ćwiczenia z podręcznika	wykonanie zadań
Sprawdzian	1	E.6.	– posługuje się materiałem z działu E.6.		arkusz sprawdzianu	wykonanie zadań
Sprawdzian końcowy (semestralny)	1	A.6., B.6., C.6., D.6., E.6.	– posługuje się materiałem z całego wątku		arkusz sprawdzianu	wykonanie zadań